

Lucian Boia, *Suveranii României. Monarhia, o soluție?*, Editura Humanitas, București, 2014

Istoricul Lucian Boia a devenit în ultimii ani o personalitate mediatică de prim rang în sfera lucrărilor istorice. Cu o propensiune spre domeniul imaginarului, Lucian Boia s-a remarcat prin atingerea unor subiecte istorice adesea considerate sacrosancte. Trecerea mitologiei istoriografice românești prin analiza critică a disciplinei Istorie, disciplină ce, asemenea altor domenii ale științei dispune de propriile metode de analiză, i-au adus în ultimii ani numeroase atacuri mai mult sau mai puțin argumentate. La o privire de ansamblu a publicisticii lui Lucian Boia nu poți să nu rămii frapat de scurtele intervale de timp în care profesorul Facultății de Istorie a Universității din București îmbogățește piața editorială românească cu noi abordări istorice, multe dintre ele devenite bestselleruri.

Volumul "Suveranii României. Monarhia o soluție?", ce a văzut lumina tiparului în toamna anului 2014 și cărui îi sunt dedicate rândurile de mai jos, se situează pe aceeași linie a reexaminării istorice, un eseu extins scris în stilul inconfundabil ce l-a făcut pe istoric să devină unul din cei mai citați istorici români contemporani. Lucian Boia se simte dator să puncteze în prefața lucrării motivele care l-au făcut să abordeze acest subiect: "Se simte un freamăt în zona promonarhică a societății românești. Numărul susținătorilor monarhiei e în creștere, chiar dacă, în ansamblu rămâne minoritar". Și această afirmație nu e deloc o exagerare. Beneficiind de o bună politică de promovare prin numeroase apariții publice, emisiuni de televiziune profesionist realizate ori vizibile acțiuni culturale și caritabile, Familia regală a României, detronată la 30 decembrie 1947 se bucură în ultimii ani de o spectaculoasă sporire a popularității sale. Dacă în monarhiile consolidate ale Europei, precum Marea Britanie ori țările scandinave, simpatia față de forma monarhică de guvernământ crește ori descrește în funcție de anumite subiecte ce privesc imaginea familiei domnitoare, România prezintă un caz surprinzător la meridian european prin creșterea constantă a procentului de români ce se raportează favorabil față de Casa Regală a României. Astfel, dacă în 1997 doar 7% dintre români susțineau revenirea României la forma de guvernământ anterioară anului 1948, un sondaj efectuat în mai 2014 reliefa majorarea procentuală a acestui deziderat constituțional la 30,2%. Iată, așadar, motive suficiente pentru ca Lucian Boia să se aplece asupra subiectului. Amplul eseu al istoricului atinge perioada celor patru regi ai României moderne Carol I, Ferdinand, Carol al-II-lea și Mihai I, precum și o atentă cântărire a plasării pe tărâmul realității a celor ce militează pentru adoptarea formei de guvernământ monarhice în România actuală.

Încă din debutul cărții istoricul analizează modul în care anii de comunism au produs un hiatus istoric între România de dinaintea celui de-al Doilea Război Mondial și România de la începutul anilor '90. O Românie ieșită din negura vechiului regim care, în ciuda unei moșteniri mnemonice a supraviețuitorilor perioadei regaliste dublată de un discurs redutabil a intelectualității postdecembriste, a eșuat în impunerea unui curent dominant monarhist într-o țară odinioară covârșitor pro-monarhică. După cum accentuează Lucian Boia, baza demografică a României, românul generic, suferise o ștergere a memoriei aproape reușită, minuțios programată în anii comunismului.

Cititorul găsește disecată în paginile eseului metodologia regimului comunist de inversare a simpatiei românului față de monarhie prin transferarea acestui capital de imagine înspre lupta revoluționară a Partidului Comunist Român. O strategie cu numeroase meandre de-a lungul anilor. O butadă a dominației unui regim politic, subliniată de autor, susține că "pentru a fi eficientă și durabilă, stăpânirea presupune în chip necesar și un control cât mai sigur asupra trecutului". În aceste condiții trebuie înțelese și mutațiile cu care s-a operat în istoria României, luptele revoluționare ale ilegaliștilor români devenind principalele izvoare ale istoriografiei comuniste imediat după instaurarea regimului de extremă-stângă în țară. Abia mai târziu, odată cu dezvoltarea fenomenului eterogen cunoscut drept "național-comunism", voievozii vechilor state românești medievale au fost redescoperiți din considerente politice și înfățișați într-o lumină favorabilă ce trebuia să cimenteze politica regimului de la București de "indigenizare" a comunismului românesc pandant cu o desprindere tot mai fățișă de sub influența Moscovei. Linia de demarcație a istoriografiei național-comuniste privitoare la conducătorii ce puteau fi celebrați și cei abjurați se oprea așadar la anul 1866, de la domnia lui Alexandru Ioan Cuza sărindu-se la epoca Nicolae Ceaușescu. În ceea ce privește dinastia românească de Hohenzollern, s-a trecut de la denigrarea inițială din primii ani ai instaurării comunismului la o programată "uitare" din manualele școlare a rolului acesteia în făurirea României moderne. Astfel, de la "Carol I, călău al poporului român" și până la absența menționării rolului regelui Mihai I în săvârșirea actului de la 23 august 19, maniera

regimului comunist a fost de așezare într-un con de umbră a monarhiei române. Spre sfârșitul deceniului șase și mai ales în deceniul șapte, răstimp în care statul român cunoaște o oarecare liberalizare, apar unele articole și lucrări în care se permite strecurarea unor informații referitoare la fosta casă domnitoare. Îndeosebi revista "Magazin istoric" atinge în câteva numere subiectul regilor români. Totodată, în 1968 iese sub egida Institutului de Istorie a partidului, antologia: "Monarhia de Hohenzollern văzută de contemporani", tom a cărui linie directoare era reprezentată de compilarea unor texte ce ar fi trebuit să evidențieze disjunția sentimentală dintre români și foști regi antebelici.

Lucian Boia evocă în paginile cărții rolul fostului monarh Carol I în bransarea României la valorile occidentale. Insistând pe înțeleptul comun acord a principalilor actori politici de după răsturnarea de la putere a lui Alexandru Ioan Cuza și argumentând necesitatea vremii de aducere pe tron a unui domnitor străin în detrimentul unei familii princiere românești care ar fi putut da naștere unor lupte nesfârșite între ramurile nobiliare moldave și cele muntene, subliniind în același timp și semnificativul curent republican al celor ce luptaseră la 1848, însă care mai apoi deveniră monarhiști, autorul evidențiază instinctul sănătos al elitei politice a vremii de a lega lupta pentru ieșirea de sub suzeranitatea otomană de un princip de altă naționalitate. Nu e eludată nici puternica lovitură de imagine dată în cancelariile Marilor Puteri prin întronarea lui Carol I, ce avea legături de rudenie cu familia domnitoare a Prusiei și simpatia de care se bucura statul român datorită acestui fapt. La fel cum mai târziu, o altă lovitură de imagine, după cum o numește reputatul istoric, va fi reprezentată de căsătoria principelui moștenitor Ferdinand cu Maria de Edinburgh, nepoata reginei Victoria a Marii Britanii.

Perioada cuprinsă între domnia lui Carol I și izbucnirea Primului Război Mondial este caracterizată de o accelerată dezvoltare a statului român, asta și datorită echilibrului puterilor în stat. Chiar dacă monarhul român, conform Constituției din 1866 dispunea de importante pârghii guvernamentale precum numirea și revocarea miniștrilor ori sancționarea și promulgarea legilor, toate aceste trebuiau să fie contrasemnate de reprezentantul partidului aflat la guvernământ, fapt ce a condus la menținerea unui echilibru binefăcător pentru țară.

Interesantul eseu al istoricului analizează așadar toți regii României moderne, reliefând atât aspectele pozitive cât și umbrele acestora, incitante fiind rândurile dedicate controversatului domnitor Carol al II-lea, "regele cu mari calități și cu mari defecte" după cum este înfățișat. Nu de mai mic interes și de natură contrafactuală sunt paginile ce analizează posibilitatea unei eventuale părăsiri de către României a sistemului republican și adoptarea unui ipotetic regim constituțional monarhic. După cum aminteam și în rândurile de debut, ideea regalității se bucură în ultimii ani de o neașteptată creștere în România contemporană. Casei Regale i se conferă adeseori însușiri naționale taumatarge prin folosirea frecventă a sloganului "Monarhia salvează România!". Lucian Boia, deși simpatetic în volumul prezentat față de regii României moderne, evită poziționările tranșante, susținând că schimbarea formei de guvernământ a României n-ar aduce prefacerile așteptate în țară fără o eventuală primenire de ansamblu a societății românești. În această paradigmă interpretativă trebuie înțeles și semnul întrebării din titlul acestei notabile radiografii a monarhiei române.

Marius BALOȘ